

Determining the Moderating Role of Birth Order in the Relationship between Mothers' Emotional Maturity and Perfectionism with Children's Anxiety in First Period of Elementary School

Ziba mohammadi Ahmadabadi¹, Azra Mohammadpanah Ardakan^{*2}, Shekoofeh Mottaghi²

¹M.A. in Family Counseling, Ardakan University, Ardakan, Iran

²Assistant Professor, Department of psychology, Ardakan University, Ardakan, Iran

Article History

Received: 2023/02/14

Revised: 2023/04/30

Accepted: 2023/05/3

Available online: 2023/05/3

Article Type: Research Article

Keywords: emotional maturity, perfectionism, birth order, child anxiety

Corresponding Author*:

Azra Mohammadpanah Ardakan, Ph.D, Department of psychology, Ardakan University, Ardakan, Iran

This article should be addressed to dr. Azra Mohammadpanah ardakan Department of psychology, Faculty of humanistic and social sciences, Ardakan University, Ardakan, Ayatollah Khatami Blvd.

Postal code: 89518-95491

ORCID: 0000000302595733

E-mail: Azramohammadpanah@ardakan.ac.ir

Dor:

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.20081243.1402.16.2.9.7>

ABSTRACT

The present study was conducted with the aim of determining the moderating role of birth order in the relationship between mothers' emotional maturity and perfectionism and children's anxiety in first period of elementary school. This research was a descriptive study of causal-correlation type. The statistical population of this study consisted of all mothers whose children were studying in the first period of elementary school in Ardakan city. Among these, 327 people were selected based on availability of participants. To collect information, Spence Child Anxiety Scale-Parent version (SCAS-P) (1999), Emotional Maturity Scale (EMS) (1990) and Ahvaz Perfectionism Scale (1999) were used. Finally, statistical data was analyzed using Spss-26 and Amos-24 software. The research findings indicate the existence of a direct and significant relationship between mothers' negative perfectionism and children's anxiety, as well as a direct and significant relationship between mothers' emotional immaturity and children's anxiety. The moderating role of birth order in the relationship between perfectionism and children's anxiety was not significant. The moderating role of birth order was significant in the relationship between emotional immaturity and children's anxiety. Based on the findings of the present study, the order of children's birth has a moderating role in the relationship between mothers' emotional maturity and children's anxiety, and in general, it can be said that the effect of mothers' emotional immaturity on the level of anxiety in first children is more severe than in middle and last children.

Citation: Jebraeili, H., Rezaee, R., Davudizadeh, S. (1400/2022). Determining the Moderating Role of Birth Order in the Relationship between Mothers' Emotional Maturity and Perfectionism with Children's Anxiety in First Period of Elementary School, 16 (2). 89-101.

Dor: <http://dorl.net/dor/20.1001.1.20081243.1402.16.2.9.7>

تعیین نقش تعدیل‌گری ترتیب تولد در ارتباط بین بلوغ عاطفی و کمال‌گرایی مادران با اضطراب فرزندان دوره‌ی اول ابتدایی

زیبا محمدی احمدآبادی^۱، عذرا محمدپناه اردکان*^۲، شکوفه متقی^۲^۱کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه اردکان، اردکان، ایران^۲استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه اردکان، اردکان، ایران

اطلاعات مقاله

چکیده

دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۲۵

اصلاح نهایی: ۱۴۰۲/۲/۱۰

پذیرش: ۱۴۰۲/۲/۱۳

انتشار آنلاین: ۱۴۰۲/۲/۱۳

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

کلیدواژه‌ها: اضطراب فرزند، کمال‌گرایی، ترتیب تولد، بلوغ عاطفی

نویسنده‌ی مسئول*:

عذرا محمدپناه اردکان درجه دکتری روانشناسی گروه روانشناسی دانشکده علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه اردکان، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه اردکان، اردکان، بلوار آیت‌الله خاتمی (ره)

کد پستی: ۸۹۵۱۸-۹۵۴۹۱

ارکد: ۵۷۳۳-۰۲۵۹-۰۰۳-۰۰۰-۰۰۰

پست الکترونیکی:

Azramohammadpanah@ardakan.ac.ir

پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش تعدیل‌گری ترتیب تولد در ارتباط بین بلوغ عاطفی و کمال‌گرایی مادران و اضطراب فرزندان دوره‌ی اول ابتدایی انجام شد. این پژوهش یک مطالعه‌ی توصیفی از نوع علی-همبستگی بود. جامعه‌ی آماری این پژوهش را تمام مادرانی که فرزند آن‌ها در دوره‌ی اول ابتدایی شهرستان اردکان در سال تحصیلی (۱۴۰۱-۱۴۰۰) مشغول به تحصیل بودند، تشکیل می‌داد. از این بین ۳۲۷ نفر به‌عنوان نمونه به صورت در دسترس انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌های اضطراب کودکان اسپنس فرم والد (۱۹۹۹)، پرسشنامه بلوغ عاطفی (۱۹۹۰) و پرسشنامه‌ی کمال‌گرایی اهلواز (۱۹۹۹/۱۳۷۸) استفاده شد. در نهایت داده‌های آماری با استفاده از نرم افزار Sps-26 و Amos-24 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌های پژوهش حاکی از وجود رابطه‌ی مستقیم و معنادار بین کمال‌گرایی منفی مادران و اضطراب فرزندان و هم چنین رابطه‌ی مستقیم و معنادار بین عدم بلوغ عاطفی مادران و اضطراب فرزندان بود. نقش تعدیل‌کنندگی ترتیب تولد در رابطه بین کمال‌گرایی و اضطراب فرزندان معنادار نشد. اما نقش تعدیل‌کنندگی ترتیب تولد در رابطه بین عدم بلوغ عاطفی مادران و اضطراب فرزندان معنادار شد. در نتیجه بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، ترتیب تولد فرزندان در رابطه‌ی بلوغ عاطفی مادران و اضطراب فرزندان نقش تعدیل‌گری دارد و به‌طور کلی می‌توان گفت تأثیر عدم بلوغ عاطفی مادران بر میزان اضطراب در فرزندان اول نسبت به فرزندان میانی و آخر، شدیدتر است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

مقدمه

اختلالات اضطرابی^۱ از شایع‌ترین اختلالات روانی دوران کودکی و نوجوانی است. میزان بروز اختلالات اضطرابی ۸/۳ درصد گزارش شده است (وادل، شفر، شوارتز و باریکن^۲، ۲۰۱۴). اضطراب^۳ یک احساس فراگیر، ناخوشایند و مبهم نسبت به یک منبع ناشناخته تعریف می‌شود (بلک و هاوکس^۴، ۲۰۰۹). اگرچه اضطراب یک هیجان پهنجار است و نقش حفاظتی در زندگی فرد دارد. اما در صورتی که شدت و طول مدت آن افزایش یابد به یک مشکل جدی تبدیل خواهد شد (وایتسید و برون^۵، ۲۰۰۸). کودکان مضطرب، اضطراب را به شکل کم‌طاقتی، عصبانیت، سکوت و ناراضی‌نشان می‌دهند (اصلی-آزاد، عارفی، فرهادی و شیخ محمدی، ۲۰۱۱/۱۳۹۱). اختلالات اضطرابی پیامدهای منفی از جمله کاهش عملکرد تحصیلی، کاهش عزت‌نفس، تضعیف روابط بین فری را به دنبال خواهد داشت (مورف و روس^۶، ۲۰۱۱). ترکیبی از عوامل ژنتیکی و محیطی در ایجاد و تداوم اختلالات اضطرابی نقش دارند (سووز، پاینه، تامسین و جاکوب^۷، ۲۰۱۰). طبق پژوهش‌های مختلف از جمله عوامل محیطی که اهمیت بیشتری در ایجاد و تداوم اختلالات اضطرابی کودکان دارد، خانواده است (برینهولس، والکزاک و اسبورن^۸، ۲۰۱۹). یکی از عوامل مرتبط با خانواده، نقش مادر در اضطراب فرزندان است.

کمال‌گرایی^۹ از جمله ویژگی‌های شخصیتی مادر است که می‌تواند زمینه‌ساز اضطراب فرزندان شود. تعدادی از محققان به رابطه‌ی کمال‌گرایی مادران و اضطراب فرزندان اتفاق نظر دارند (افرونتی و وودروف-بردن^{۱۰}، ۲۰۱۵؛ بشارت، ۱۳۸۳/۲۰۰۴). اهمیت کمال‌گرایی والدین^{۱۱} به‌خصوص مادران از آن‌جا نتیجه می‌شود که، والدین کمال‌گرا توقعات بالا و غیرواقع‌بینانه از فرزندان خود دارند، و این باعث اضطراب در فرزندان می‌شود (ترگانک و وادکار^{۱۲}، ۲۰۰۷). کمال‌گرایی یک ویژگی شخصیتی است که با گرایش فرد به تعیین اهداف و استانداردهای

افراطی و تلاش در جهت رسیدن به آن‌ها مشخص می‌شود (والان^{۱۳}، ۲۰۱۳). کمال‌گرایی عموماً یک سازه‌ی چندوجهی است. شامل کمال‌گرایی خویش‌نمدار^{۱۴} (به استانداردهای بالای موفقیت برای خود و میل به رسیدن به کمال اشاره دارد)، کمال‌گرایی جامعه‌مدار^{۱۵} (به این باور اشاره دارد که انتظارات غیرواقعی زیادی از سوی دیگران به خود تحمیل می‌شود)، کمال‌گرایی دیگرمدار^{۱۶} (به داشتن استانداردهای بیش از حد بالا برای دیگران اشاره دارد (هویت و فلت^{۱۷}، ۱۹۹۱).

بلوغ عاطفی^{۱۸} از دیگر ویژگی‌های مادر است که نقش قابل‌توجهی در زندگی کودک و کنترل مشکلات رفتاری او بازی می‌کند (ملجائی، عرفان پرست، عظیمی، باباپور و حسین‌پور، ۲۰۱۸/۱۳۹۷). بلوغ عاطفی فرآیندی است که در آن شخصیت دائماً برای به دست آوردن هرچه بیشتر سلامت عاطفی از نظر روانی و شخصی تلاش می‌کند (والتر و اسمیتسون^{۱۹}، ۱۹۷۴). بلوغ عاطفی به‌عنوان تعادل بین عواطف درونی و بیرونی فرد در شرایط مختلف در نظر گرفته می‌شود. بلوغ عاطفی نگرش و رفتار فرد را شکل می‌دهد، فرد را مسئول می‌کند، در تصمیم‌گیری و ایجاد روابط سالم با دیگران به فرد کمک می‌کند. (گوساوی و روی^{۲۰}، ۲۰۱۸). پژوهشی که به‌طور مستقیم رابطه‌ی بلوغ عاطفی مادر و اضطراب فرزندان را بررسی کرده باشد وجود ندارد. اما ایمانی و محب (۲۰۰۸/۱۳۸۸) رابطه‌ی بلوغ عاطفی مادر^{۲۱} و اختلالات رفتاری^{۲۲} فرزندان را بررسی کرده‌اند و یافته‌های این پژوهش حاکی از این است که پایین بودن بلوغ عاطفی مادر باعث اضطراب و وابستگی در فرزندان می‌شود و این اضطراب به شیوه‌های گوناگونی در رفتار فرزندان نمایان می‌شود. یافته‌های محققان وجود ارتباط بین اضطراب فرزندان و مؤلفه‌های مؤثر بر بلوغ عاطفی مادران را تأیید کرده‌اند: صیدی (۲۰۱۷/۱۳۹۷) در پژوهش خود اذعان کرده است که استرس والدین (مرتبط با عدم بلوغ عاطفی) نقش بسیار مهمی در بروز علائم افسردگی^{۲۳} و اضطراب در دانش‌آموزان بازی می‌کند. گودینی، پورمحمد رضایی تجریشی، طهماسبی و بیگلریان (۲۰۱۶/۱۳۹۶) نشان

¹³. Wallan

¹⁴. Self-oriented perfectionism

¹⁵. Society oriented perfectionism

¹⁶. other- oriented perfectionism

¹⁷. Hewitt & Flett

¹⁸. Emotianal maturity

¹⁹. Walter & Smitson

²⁰. Goswami & Roy

²¹. maternal emotional maturity

²². behavioral disorder

²³. depression

¹. Anxiety disorder

². Wadell, Shepherd, Schwartz & Barican

³. Anxiety

⁴. Black & Hawks

⁵. Whiteside & Brown

⁶. Muroff & Ross

⁷. Suvage, Payne, Thomassin & Jacob

⁸. Breinhols, Breinholst, Walczak & Esbjorn

⁹. Perfectionism

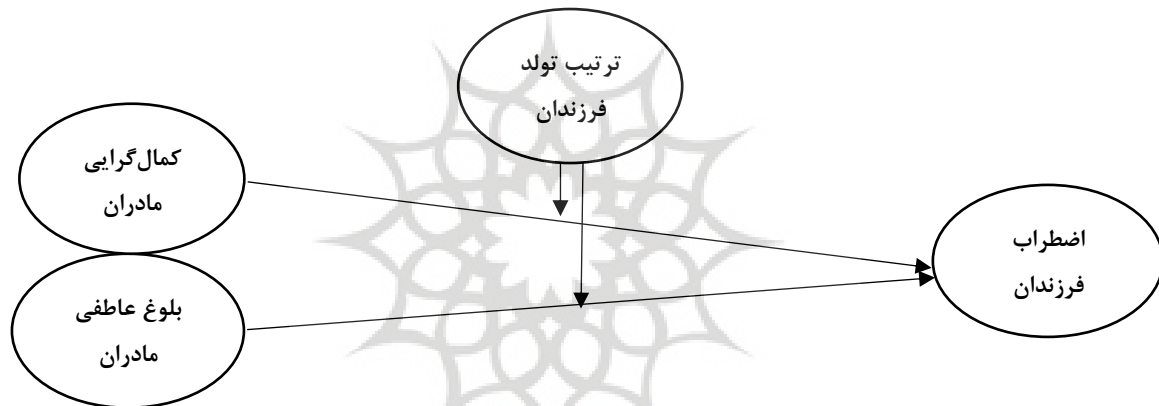
¹⁰. Affrunti & Woodruff-Borden

¹¹. marental perfectionism

¹². Thergaonk & Wadkar

(ماچادو و هرناندز، ۲۰۱۸). آدلر چهار موقعیت متمایز ترتیب تولد را مشخص کرد: فرزند اول^۵، میانی^۶، فرزند آخر^۷ و تک فرزند^۸. که هر کدام دارای مجموعه‌ی خاصی از ویژگی‌های شخصیتی هستند (آدلر^۹، ۱۹۲۸). با توجه به شیوع اختلالات اضطرابی در کودکان و پیامدهای منفی آن و نقش ویژگی‌های شخصیتی و روان‌شناختی مادران در بروز و تشدید این اختلالات، انجام مطالعات بیشتر و منسجم‌تر در این زمینه احساس می‌شود. بنابراین پژوهش حاضر با هدف بررسی مدل رابطه^{۱۰} بین کمال‌گرایی و بلوغ عاطفی مادران و اضطراب فرزندان دوره‌ی اول ابتدایی با نقش تعدیل‌گری ترتیب تولد طراحی شد. مدل ساختاری مورد بررسی را می‌توان به صورت مدل پیش فرضی که در شکل (۱) آورده شده است، نشان داد.

دادند که آموزش مدیریت هیجان^۱ (مرتبط با رشد عاطفی) به مادران باعث کاهش اضطراب و افسردگی فرزندان دارای مشکلات رفتاری شده است. از دیگر عوامل مرتبط با خانواده ترتیب تولد^۲ فرزندان در خانواده است. منظور از ترتیب تولد در واقع برداشت فرد از جایگاه خود در بین اعضای خانواده است (ماچادو و هرناندز^۳، ۲۰۱۸). آلفرد آدلر معتقد بود که ترتیب تولد فاکتوری است که شخصیت افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. فرزندان در خانواده با این‌که در یک خانه زندگی می‌کنند و پدر و مادر یکسانی دارند ولی محیط اجتماعی یکسانی را تجربه نمی‌کنند. زیرا ترتیب تولد باعث می‌شود والدین نگرش‌های متفاوتی نسبت به فرزندان خود داشته باشند و در نتیجه فرزندان شرایط متفاوتی را تجربه کنند (سالووی^۴، ۲۰۰۱). بنابراین فرزندان ویژگی‌های رفتاری متفاوتی را از خود بروز می‌دهند

شکل ۱- تعیین نقش تعدیل‌گری ترتیب تولد در ارتباط بین بلوغ عاطفی و کمال‌گرایی مادران و اضطراب فرزندان دوره‌ی اول ابتدایی

طرح پژوهشی

مدل‌سازی معادلات ساختاری، نمونه‌ای به‌اندازه‌ی ۲۰۰-۴۰۰ کافی است (مایزر، گامست و گوارینو^{۱۰}، ۲۰۰۶). بر این اساس برای این پژوهش، حجم نمونه‌ی موردنظر ۳۰۰ نفر انتخاب شد که به علت ریزش‌های احتمالی حدود (۲۷ نفر) بیشتر در نظر گرفته شد که مجموعاً ۳۲۷ نفر از مادران دارای فرزند دختر یا پسر که در دوره‌ی اول ابتدایی شهرستان اردکان مشغول به تحصیل بودند انتخاب شدند تا پرسش‌نامه‌های مربوطه را پاسخ دهند. نمونه‌ی آماری این پژوهش به صورت در دسترس انتخاب شد. ملاک‌های ورود به نمونه شامل سن

مطالعه‌ی حاضر توصیفی از نوع علی-همبستگی است. و به لحاظ شیوه‌ی گردآوری و تحلیل داده‌ها از نوع معادلات ساختاری است.

شرکت‌کنندگان

جامعه‌ی آماری این پژوهش تمام مادران دارای فرزند دختر یا پسر که در دوره‌ی اول ابتدایی مدارس شهرستان اردکان در سال تحصیلی (۱۴۰۱-۱۴۰۰) مشغول به تحصیل بودند. برای انجام تحقیقات

⁶.middle child

⁷. the last child

⁸. single child

⁹. Adler

¹⁰. Meyers, Gamst & Guarino

¹. Emotion management

². Birth order

³. Machado & Hernández

⁴. Sulloway

⁵. first child

پرسش‌نامه را مورد ارزیابی قرار داده‌اند. آن‌ها روایی افتراقی مقیاس‌ها را خوب گزارش کردند و همچنین در تحلیل عاملی یک مدل با ۵ عامل همبسته و اضطراب فراگیر به‌عنوان عامل برتر نسبت به ۵ عامل دیگر، داده‌ها را به شکل بهتری توصیف می‌کند.

پرسش‌نامه‌ی بلوغ عاطفی^{۱۱}: این پرسش‌نامه دارای ۴۸ گویه که توسط سینگ و بهارگاوا^{۱۲} (۱۹۹۰) ساخته شده است. گویه‌ها در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای شامل؛ خیلی زیاد (۵)، زیاد (۴)، نامشخص (۳)، احتمالاً (۲) و هرگز (۱) پاسخ داده می‌شوند. شامل پنج زیر مقیاس عدم بلوغ عاطفی: عدم ثبات عاطفی^{۱۳}، بازگشت عاطفی^{۱۴}، فروپاشی شخصیت^{۱۵}، ناسازگاری اجتماعی^{۱۶} و فقدان استقلال^{۱۷} است. بیشترین و کم‌ترین نمره‌ی این پرسش‌نامه به ترتیب ۲۴۰ و ۴۸ است. سینگ و بهارگاوا (۱۹۹۰) روایی این پرسش‌نامه را در برابر مقیاس‌های بیرونی یعنی پرسش‌نامه‌ی سازگاری برای حوزه‌ی دانشجویان کالج ۰/۶۴ گزارش کرده‌اند. پایایی این پرسش‌نامه را از طریق آلفای کرونباخ ۰/۶۹ محاسبه کرده‌اند. همچنین پاشا و گل شکوه (۲۰۱۶/۱۳۹۶) در پژوهشی پایایی پرسش‌نامه‌ی مذکور را با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۹ گزارش کرده‌اند. دو نمونه از گویه‌های پرسش‌نامه: آیا دچار ناراحتی روانی هستید؟، آیا نسبت به آینده نگران هستید؟

پرسش‌نامه‌ی کمال‌گرایی/اهواز^{۱۸}: مقیاس کمال‌گرایی اهواز دارای ۲۷ عبارت است که این پرسش‌نامه توسط نجاریان، عطاری و زرگر (۱۹۹۹/۱۳۷۸) طراحی شده است. شامل ۲۷ گویه است. گویه‌ها در یک مقیاس لیکرت ۴ درجه‌ای است شامل: هرگز (صفر) تا اغلب اوقات (۳) درجه‌بندی می‌شود. در این پرسش‌نامه گویه‌های ۱۱، ۱۶، ۱۷، ۲۲ به شیوه‌ی معکوس نمره‌گذاری می‌شود. دامنه‌ی نمرات بین صفر تا ۸۱ است. دریافت نمره‌ی بالا در این پرسش‌نامه حاکی از میزان بالای کمال‌گرایی در افراد است. دامنه‌ی نمره‌گذاری پرسش‌نامه به این شکل است که: نمره‌ی بین صفر تا ۲۷ میزان کمال‌گرایی پایین، نمره‌ی بین ۲۷ تا ۵۴ میزان کمال‌گرایی متوسط و نمره‌ی بالاتر از ۵۴ به معنای میزان

کودک بین ۶ تا ۹ سال (دوره‌ی اول ابتدایی)، پدر در قید حیات باشد، کودک فرزند طلاق نباشد، مادر و کودک مبتلا به بیماری جسمانی یا روانی خاصی نباشند. ملاک خروج عدم تمایل به مشارکت و انصراف از تکمیل پرسش‌نامه بود. در نهایت، ۵۷/۲ درصد از پاسخگویان تحقیق را مادران پسران و ۴۲/۸ درصد را مادران دختران تشکیل دادند.

ابزارهای سنجش

پرسش‌نامه‌ی اضطراب کودکان اسپنس فرم والد^۱: این پرسش‌نامه برای سنجش نشانه‌های اضطراب در کودکان در جمعیت عمومی، توسط اسپنس^۲ (۱۹۹۹) ساخته شد. فرمول‌بندی گویه‌های این مقیاس مطابق با مقیاس اضطراب کودک اسپنس (SCAS)^۳ است. این پرسش‌نامه ۳۸ گویه را شامل می‌شود و دارای شش زیر مقیاس است، شامل: اضطراب جدایی^۴ (شش گویه)، اضطراب فراگیر^۵ (شش گویه) (فرزند من غالباً نگران است)، اضطراب اجتماعی^۶ (شش گویه) (فرزند من از این‌که جلوی دیگران کار احمقانه‌ای انجام دهد می‌ترسد)، حمله‌ی هراس و ترس از فضاهای باز^۷ (نه گویه) (فرزند من کاملاً ناگهانی و بدون دلیل خاصی واقعاً احساس ترس می‌کند، و سواس فکری - عملی^۸ (شش گویه) (فرزند من مجبور است به چیزهای خاص فکر کند مثل اعداد یا کلمه‌ها)، فوبی و ترس‌های جراحی^۹ (پنج گویه) (فرزند من از تاریکی می‌ترسد)، گویه‌ها در یک مقیاس لیکرت چهار درجه‌ای (هرگز، گاهی اوقات، بیشتر اوقات، همیشه) پاسخ داده می‌شوند. برای نمره‌گذاری این پرسش‌نامه پاسخ‌ها به ترتیب از ۰ (هرگز) تا ۳ (همیشه) نمره‌گذاری می‌شوند به طوری که در این پرسش‌نامه بیشترین نمره ۱۱۴ و کم‌ترین نمره است. یک نمره‌ی کل که نشان‌دهنده‌ی اضطراب به‌صورت کلی است علاوه بر زیر مقیاس‌ها نیز به دست می‌دهد که قابل کاربرد است. این پرسش‌نامه برای گروه سنی ۳ تا ۱۷ سال استفاده شده است. اعتبار همسانی درونی آزمون ۰/۹۲ و پایایی آزمون از طریق محاسبه‌ی اعتبار بازآزمایی برابر ۰/۶۰ است (وزیری، احدی، مکوندی، عسکری و بختیارپور، ۲۰۱۸/۱۳۹۷). ناتا، اسکولینگ، ربی، آبات، اسپنس و واترز^{۱۰} (۲۰۰۳) روایی و پایایی این

11. Emotional Maturity Scale (EMS)

12. Singh & Bhargava

13. Emotional Unstability

14. Emotional regression

15. Personality disintegration

16. Social maladjustment

17. Lack of independence

18. Ahvaz Perfectionism Scale (APS)

1. Spence Child Anxiety Scale-Parent version (SCAS-P)

2. Spence

3. Spence Child Anxiety Scale (SCAS)

4. Separation anxiety

5. generalized anxiety

6. Social anxiety

7. Panic/Agrophobia

8. Obsessive Compulsive Problems

9. Fears of Physical Injury

10. Naata, schooling, Rapee, Abbott, Spence & waters

روند اجرای پژوهش

به منظور جمع‌آوری داده‌ها و اجرای پرسش‌نامه‌ها پس از هماهنگی با مسئولین آموزش و پرورش به صورت در دسترس تعدادی از دبستان‌های دور اول دخترانه و پسرانه انتخاب شد و پس از هماهنگی و دادن توضیحات لازم به معلمان مربوطه لینک پرسش‌نامه در اختیار آن‌ها قرار داده شد تا آن را در گروه کلاسی خود قرار دهند و از مادران واجد شرایط بخواهند تا پرسش‌نامه را تکمیل کنند. مادران مقیاس‌های کمال‌گرایی و بلوغ عاطفی را در مورد خود و مقیاس اضطراب را در مورد فرزندان خود تکمیل کردند. در پایان داده‌های جمع‌آوری شده به کمک نرم‌افزار Amos-26 و spss-24 و مدل‌یابی معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج

بر اساس یافته‌های تحقیق، ۳۸/۲ درصد از پاسخگویان در کلاس اول ابتدایی، ۲۴/۵ درصد در کلاس دوم ابتدایی و ۳۷/۳ درصد در کلاس سوم ابتدایی، مشغول تحصیل بودند. حداقل و حداکثر متغیر سن فرزندان به ترتیب ۶ و ۹ و میانگین آن ۷/۹۲ با انحراف معیار ۸/۹۰ است. حداقل و حداکثر متغیر سن پاسخگویان به ترتیب ۳۳ و ۵۶ و میانگین آن ۳۵/۰۷ با انحراف معیار ۵/۵۸ است. حداقل و حداکثر متغیر تعداد فرزند پاسخگویان به ترتیب ۱ و ۵ و میانگین آن ۲/۳۶ با انحراف معیار ۰/۸۱ است. فراوانی تعداد فرزندان از لحاظ ترتیب تولد بدین صورت بود: ۱۴۱ نفر (۴۳/۴۳ درصد) فرزند اول، ۱۱۵ نفر (۲/۴۹ درصد) فرزند میانی و ۶۹ نفر (۷/۳ درصد) فرزند آخر خانواده بودند. در جدول ۱ میانگین و انحراف معیار سایر متغیرها برحسب ترتیب تولد گزارش شده است.

کمال‌گرایی بالا). پایایی به روش هم‌سانی درونی با محاسبه‌ی ضریب آلفای کرونباخ و تصحیف در دانشجویان مورد مطالعه به ترتیب ۰/۸۶ و ۰/۸۵ بود (یاوریان، حقیقی، رمضان‌پور و رادفر، ۲۰۱۶/۱۳۹۶). نجاریان، عطار زاده و زرگر (۱۹۹۹/۱۳۸۷) برای سنجش روایی مقیاس کمال‌گرایی، این مقیاس را با مقیاس الگوهای رفتاری تیپ شخصیتی الف و مقیاس عزت‌نفس کوپر اسمیت به‌طور هم‌زمان اجرا نمودند. ضرایب همسانی درونی آزمودنی‌های دختر ۰/۸۹ و پسر ۰/۸۸ است. در سنجش روایی این آزمون، ضرایب همبستگی بین نمره‌های کل این آزمون با مقیاس الگوی رفتار تیپ A، ۰/۶۵ و با مقیاس شکایت جسمی ۰/۴۱ و با مقیاس عزت‌نفس کوپر اسمیت ۰/۳۹- است که همه در $p < ۰/۰۵$ معنی‌دار است. در پژوهش حافظی، بختیارپور و احمد فخرالدین (۲۰۰۸/۱۳۸۷) که روی ۲۰۰ نفر از معلمان مرد و زن شهر اهواز انجام شد، همبستگی بین نمره‌ی پرسش‌نامه‌ی کمال‌گرایی اهواز با پرسش‌نامه‌ی مسئولیت‌پذیری بررسی شد و نتایج همبستگی منفی معناداری (۰/۲۴-) را بین آن‌ها نشان داد که نشان‌دهنده‌ی دارا بودن روایی و اگرایی مطلوب است. دو نمونه از گویه‌های پرسش‌نامه: نگران تأیید شدنم از سوی دیگران هستم. ناکامی در امور باعث آشفتگی من می‌شود.

کدهای اخلاق و کارآزمایی

پس از طی مراحل اداری کد اخلاق به شناسه‌ی IR.YAZD.REC.1401.016 از دانشگاه یزد دریافت شد.

جدول ۱- آماره‌ی توصیفی برحسب متغیر ترتیب تولد

ترتیب تولد	متغیر	تعداد	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار
اول	اضطراب	۱۴۱	۱	۹۳	۲۷/۳۲	۲۷/۳۸۸
	عدم بلوغ عاطفی	۱۴۱	۷۰	۱۶۸	۱۱۴/۰۶	۲۱/۷۶۵
	کمال‌گرایی	۱۴۱	۸	۷۷	۴۴/۸۷	۱۵/۱۹۹
میانی	اضطراب	۱۱۵	۲	۵۳	۲۰/۱۲	۱۱/۷۰۱
	عدم بلوغ عاطفی	۱۱۵	۶۲	۱۵۷	۱۰۰/۸۶	۱۸/۱۱۶
	کمال‌گرایی	۱۱۵	۸	۶۶	۳۶/۶۱	۱۲/۹۵۲
آخر	اضطراب	۶۹	۱	۴۰	۱۴	۹/۹۲۳
	عدم بلوغ عاطفی	۶۹	۶۴	۱۵۰	۹۵/۱۷	۲۱/۵۸۳
	کمال‌گرایی	۶۹	۸	۷۰	۳۰/۹۰	۱۴/۵۸۰

در جدول ۲ میانگین، انحراف معیار و همبستگی متغیرهای کمال‌گرایی مادران و عدم بلوغ عاطفی مادران با متغیر اضطراب فرزندان، مورد پژوهش ارائه شده است. چنان‌که یافته‌ها نشان می‌دهد بین متغیرهای رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد ($P < 0.001$).

جدول ۲- همبستگی مرتبه‌ی صفر^۱ بین متغیرهای مختلف تحقیق و میانگین و انحراف معیار متغیرها

متغیر	کمال‌گرایی مادران	عدم بلوغ عاطفی مادران	ترتیب تولد	اضطراب فرزندان	میانگین	انحراف معیار
کمال‌گرایی مادران	۱				۳۷/۸	۱۴/۹۲
عدم بلوغ عاطفی مادران	۰/۷۱۴**	۱			۱۰۴/۹۶	۲۲/۵۷
ترتیب تولد	۰/۳۶۳**	۰/۳۵۸**	۱		-	-
اضطراب فرزندان	۰/۴۵۱**	۰/۴۳۱**	۰/۳۵۵**	۱	۲۱/۹۱	۱۵/۰۲

مقدار برای نسبت بحرانی کشیدگی می‌تواند به‌عنوان تفاوت معنادار توزیع چندمتغیره با یک توزیع نرمال تفسیر شود. با توجه به مقدار ضریب مردیا در پژوهش حاضر پیش‌فرض نرمال بودن چندمتغیره برای مدل مورد بررسی، برقرار بوده است.

در این پژوهش جهت بررسی برقراری یا عدم برقراری نرمال بودن چندمتغیره از مقدار ضریب مردیا^۲ و نسبت بحرانی مربوط به این ضریب استفاده شده است. نسبت بحرانی مربوط به این ضریب که از تقسیم مقدار کشیدگی چندمتغیره بر خطای معیار آن‌ها حاصل شده است قابل مقایسه با مقدار ۲/۵۸ است. قدر مطلق‌های بزرگ‌تر از این

جدول ۳- برآورد مقادیر مربوط به ضرایب مدل اندازه‌گیری سازه‌ی بلوغ عاطفی مادران

متغیر	مؤلفه‌ها	بار عاملی ^۳	سطح معناداری
بلوغ عاطفی مادران	عدم ثبات عاطفی	۰/۸۲۹	۰/۰۰۱
	بازگشت عاطفی	۰/۸۹۳	۰/۰۰۱
	فروپاشی شخصیت	۰/۶۶۰	۰/۰۰۱
	ناسازگاری اجتماعی	۰/۸۳۷	۰/۰۰۱
	فقدان استقلال	۰/۵۳۳	۰/۰۰۱
اضطراب فرزندان	اضطراب جدایی	۰/۶۳۱	۰/۰۰۱
	اضطراب فراگیر	۰/۸۴۵	۰/۰۰۱
	اضطراب اجتماعی	۰/۶۸۹	۰/۰۰۱
	حمله هراس و ترس از فضاهای باز	۰/۸۱۹	۰/۰۰۱
	وسواس فکری-عملی	۰/۷۷۳	۰/۰۰۱
	فوبیا و ترس‌های جراحی بدنی	۰/۶۱۷	۰/۰۰۱

^۱. Zero Order Correlation Matrix

^۲. Mardia, K.v

^۳- Factor Loading

برای ارزیابی مدل تحلیل عامل تأییدی از مشخصه‌های χ^2/df ، RMSEA، GFI، TLI، NFI، CFI، IFI و RMSEA استفاده شده است. شاخص RMSEA برای مدل‌های خوب برابر با ۰/۰۸ یا کمتر است. بر پایه‌ی قرارداد، مقدار GFI، NFI، IFI، TLI و CFI باید برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹۰ باشد تا مدل پذیرفته شود.

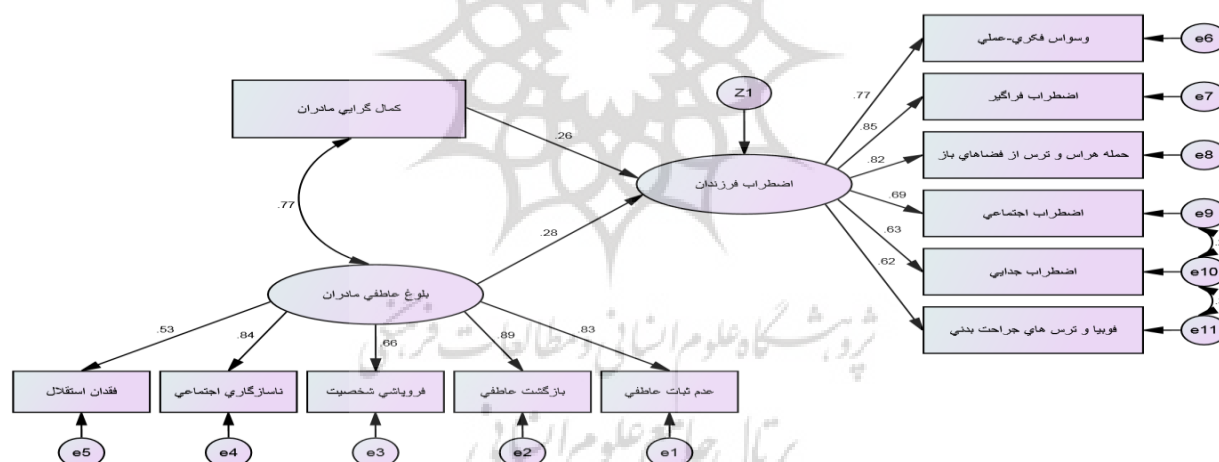
برحسب مقادیر برآورد شده در جدول ۳ بارهای عاملی مربوط به همه‌ی مؤلفه‌های بلوغ عاطفی مادران و اضطراب فرزندان در وضعیت بسیار مطلوبی قرار دارند (بین ۰/۶ تا ۰/۹). به عبارت دیگر، همبستگی مؤلفه‌ها در حد بالا برآورد می‌شوند؛ در نتیجه ابزار سنجش این متغیرها از اعتبار عاملی برخوردار است.

جدول ۴- برآورد شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری

شاخص	CMIN	df	CMIN/DF	GFI	NFI	IFI	TLI	CFI	RMSEA
مقدار	۴۱۰/۶۵۷	۲۰۰	۲/۰۵۳	۰/۹۱	۰/۹۰	۰/۹۵	۰/۹۳	۰/۹۵	۰/۰۴

به عبارت دیگر برازش داده‌ها به مدل برقرار است. جهت بررسی فرضیات تحقیق از رویکرد مدل‌سازی معادله ساختاری کوواریانس محور استفاده شد.

طبق جدول ۴ شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله‌ی ساختاری با توجه به دامنه‌ی مطلوب این شاخص‌ها در مجموع بیانگر این است که مدل مفروض تدوین شده توسط داده‌های پژوهش حمایت می‌شوند.

شکل ۲- مدل معادله‌ی ساختاری رابطه بین عدم بلوغ عاطفی مادران و کمال‌گرایی مادران با اضطراب فرزندان در حالت استاندارد

جدول ۵- برآورد تأثیر متغیرهای مستقل بر اضطراب فرزندان

متغیر مستقل	متغیر وابسته	مقدار	P
کمال‌گرایی مادران	اضطراب فرزندان	۰/۲۵۷	۰/۰۰۳
عدم‌بلوغ عاطفی مادران	اضطراب فرزندان	۰/۲۸۰	۰/۰۰۲

۲۷۴/۹۳ و اختلاف درجه‌ی آزادی ۷۸ شده است. مقدار کای اسکویپر بحرانی در جدول ۹۹/۶۱ شده که از اختلاف کای اسکویپر مشاهده شده یعنی ۲۷۴/۸۳ در سطح ۹۵ درصد اطمینان، کوچک‌تر است. بنابراین می‌توان ادعا کرد که ترتیب تولد در ارتباط میان متغیرهای تحقیق، نقش تبدیل‌گر ایفا می‌کند. اینک با استفاده از مقایسه زوجی ضرایب، به بررسی اثر تعدیل‌گری پرداخته می‌شود. که در جدول ۶ نتایج محاسبه‌ی تعدیل‌گری متغیر ترتیب تولد در رابطه بین کمال‌گرایی مادران و عدم بلوغ عاطفی مادران و اضطراب فرزندان آورده شده است.

طبق نتایج جدول ۵ و شکل ۲، اثر مستقیم کمال‌گرایی مادران بر اضطراب فرزندان به لحاظ آماری، مثبت و معنادار است ($P < 0/01$) و $\gamma = 0/257$ ، و همچنین اثر مستقیم عدم بلوغ عاطفی مادران بر اضطراب فرزندان به لحاظ آماری، مثبت و معنادار است ($P < 0/01$) و $\gamma = 0/280$. برای آزمون فرضیات نقش تعدیل‌گری ترتیب تولد در رابطه‌ی بین عدم بلوغ عاطفی مادران و کمال‌گرایی مادران با اضطراب فرزندان از نرم‌افزار AMOS-24 استفاده شد. شاخص مدل مقید با مدل‌های آزاد برابر ۶۸۵/۵۹ و درجه‌ی آزادی ۲۷۸ است. اختلاف این دو شاخص کای اسکویپر (۴۱۰/۶۵۷-۶۸۵/۵۹۱) برابر

جدول ۶- محاسبه‌ی نقش تعدیل‌گری متغیر ترتیب تولد در رابطه‌ی بین کمال‌گرایی و بلوغ عاطفی مادران و اضطراب فرزندان

نتیجه	معنی‌داری	نسبت بحرانی	ترتیب تولد	ترتیب تولد	تعدیل‌گری ترتیب تولد در
عدم تأیید	$> 0/05$	-۱/۱۸۵	میانی	اول	کمال‌گرایی ← اضطراب
عدم تأیید	$> 0/05$	-۱/۰۰۲	آخر	اول	
عدم تأیید	$> 0/05$	۰/۰۱۳	آخر	میانی	
تأیید	$< 0/05$	-۲/۳۲۱	میانی	اول	عدم بلوغ عاطفی ← اضطراب
تأیید	$< 0/05$	-۲/۰۷۷	آخر	اول	
عدم تأیید	$> 0/05$	-۰/۰۸۵	آخر	میانی	

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی روابط ساختاری بلوغ عاطفی و کمال‌گرایی مادران، ترتیب تولد و اضطراب فرزندان ابتدایی است. با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌های آماری مشاهده شد که میزان اضطراب فرزندان مادران دارای کمال‌گرایی بالا به‌طور معناداری بیشتر از مادران دارای کمال‌گرایی پایین است. کمال‌گرایی در خانواده‌هایی که والدین استانداردها و انتظارات خود را به فرزندان خود تحمیل می‌کنند در حال رشد است (بشارت، فرهمند و ابراهیمی، ۲۰۱۹/۱۳۹۹). عزت‌نفس کودکان و نوجوانان به‌طور نامطمئنی به انتظارات یا کمال‌گرایی والدین متکی است. اگر این انتظارات معقول باشد، می‌تواند به‌عنوان عاملی محرک در رشد شخصیت و عزت‌نفس کودکان باشد و اگر منفی یا غیرمنطقی باشد، باعث شکست و آسیب‌پذیری در اعتماد به نفس کودکان می‌شود (آرمین، سهرابی و کاظمی، ۲۰۱۱/۱۳۹۰). والدین کمال‌گرا انتظارات زیادی از خود و فرزندان خود دارند که با کمال‌گرایی و عدم تحمل فرزندان خود همراه

یافته‌ها بیانگر این بود که در گروه اول، رابطه‌ی عدم بلوغ عاطفی با اضطراب فرزندان برابر ۰/۳۲ و رابطه‌ی کمال‌گرایی با اضطراب ۰/۳۶ بوده است و در گروه دوم این روابط به ترتیب ۰/۰۵ و ۰/۲۱ و در گروه سوم به ترتیب ۰/۰۵ و ۰/۲۵ بوده است. طبق نتایج جدول ۴، ترتیب تولد در تعدیل‌گری رابطه‌ی کمال‌گرایی مادران با اضطراب فرزندان، تأثیر معنی‌داری ندارد ($P > 0/05$). ولی ضریب تأثیر متغیر عدم بلوغ عاطفی مادران بر اضطراب فرزندان در گروه با ترتیب تولد اول به‌طور معنی‌داری بیشتر از گروه میانی و گروه با ترتیب تولد آخر است ($P < 0/05$) ولی بین ضریب تأثیر متغیر عدم بلوغ عاطفی مادران بر اضطراب فرزندان در گروه با ترتیب تولد میانی و گروه با ترتیب تولد آخر، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد ($P > 0/05$) بنابراین متغیر ترتیب تولد نقش معنی‌داری در تعدیل‌گری بین متغیرهای عدم بلوغ عاطفی با اضطراب فرزندان دارد ($P < 0/05$).

کیفیت با کودک خود می‌تواند نیازها و خواسته‌های کودک خود را دریابد و به آن‌ها پاسخ دهد و این خود به‌عنوان یک عامل حمایت‌کننده عمل کرده و مانع بروز اضطراب در کودک خواهد شد. این یافته با پژوهش‌های سرمستی (۲۰۱۸/۱۳۹۸)، اثنی‌عشری و شیخ‌الاسلامی (۲۰۱۴/۱۳۹۴)، سهراب‌زاده و حکیم‌جوادی (۲۰۱۹/۱۳۹۹)، ایمانی و محب (۲۰۰۸/۱۳۸۸)، هم‌سو است.

در ادامه تجزیه و تحلیل داده‌های آماری به بررسی نقش تعدیل‌گری ترتیب تولد در مدل ساختاری مورد بحث می‌پردازیم. متغیر تعدیل‌گر، متغیری است که جهت یا شدت رابطه بین متغیر مستقل و وابسته را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در پژوهش حاضر ترتیب تولد نقش متغیر تعدیل‌گر را دارد و به‌صورت فرزند اول، میانی و آخر تعریف شده است. یافته‌ها نقش تعدیل‌گری ترتیب تولد در رابطه بین کمال‌گرایی مادران و اضطراب فرزندان را تأیید نکرد. یافته‌ها نشان داد که کمال‌گرایی مادر به همان اندازه که در اضطراب فرزند اول تأثیر دارد در اضطراب فرزند میانی و آخر هم تأثیر دارد. خیلی از مادران کمال‌گرا وقتی فرزند اول دچار اضطراب شود، دچار این تصور می‌شوند که چون در زمان فرزند اول تجربه والدگری کافی نداشتند فرزندان خود را دچار اضطراب کردند و فرزند بعدی را طوری تربیت خواهند کرد که دچار چنین مشکلی نشود ولی کمال‌گرایی جزو ویژگی‌های شخصیتی ما هستند که به‌صورت ناخودآگاه روی فرزندان ما تأثیر می‌گذارد و تا زمانی که مادر کمال‌گرایی را تعدیل نکند و از تأثیر آن آگاه نباشد باز هم به‌صورت ناخودآگاه بر فرزندان بعدی تأثیر خواهد گذاشت. بنابراین اگر فرزند اول خانواده دچار اضطراب هست و دارای مادری کمال‌گراست پس می‌شود پیش‌بینی کرد که فرزند بعدی هم دچار اضطراب خواهند شد و این که فرزند جایگاه چندمی در خانواده داشته باشد باعث نمی‌شود که این کمال‌گرایی کمتر یا بیشتر بر اضطراب فرزند تأثیر بگذارد. پژوهشی هم‌سو یا ناهم‌سو با این یافته مشاهده نشد.

یافته‌ی بعدی در پژوهش حاضر نقش تعدیل‌گری ترتیب تولد بین عدم بلوغ عاطفی مادران و اضطراب فرزندان را تأیید کرد. نتایج نشان داد که تأثیر متغیر عدم بلوغ عاطفی در گروه با ترتیب تولد اول به‌طور معنی‌دار قوی‌تر از گروه با ترتیب تولد میانی و آخر بود. ولی تأثیر متغیر عدم بلوغ عاطفی در گروه با ترتیب تولد میانی و آخر معنی‌دار نشد. در نتیجه عدم بلوغ عاطفی

است. مادران کمال‌گرا به دلیل این‌که از فرزندان خود توقعات زیادی دارند و از عملکرد خود راضی نیستند و مدام در حال ایجاد استانداردهای غیرواقعی و غیرمنطقی و تلاش برای تأیید و پذیرش از فرزندان خود هستند. که در نتیجه با شکست مواجه می‌شوند. نوجوانان دارای مادران کمال‌گرای منفی از رشد اجتماعی و عاطفی برخوردار نیستند، نمی‌توانند در کارهای گروهی شرکت کنند و از قبول مسئولیت خودداری می‌کنند. این مادران فرزندان خود را برای کار خوب تشویق نمی‌کنند و همیشه باور دارند که بچه‌ها باید هر کاری را به بهترین شکل انجام دهند. مادران کمال‌گرا هرگز احساس پیروزی نمی‌کنند و دائماً خود را به دلیل انتظارات غیرواقعی سرزنش می‌کنند، در نهایت سطح بالایی از اضطراب و ترس از شکست را تجربه می‌کنند که باعث علائم افسردگی و روان‌رنجوری می‌شود (هویت و فلت، ۲۰۰۲). این یافته با پژوهش‌های بشارت (۲۰۰۴/۱۳۸۳) هم‌سو است.

نتایج هم‌چنین نشان داد که عدم بلوغ عاطفی مادران با اضطراب فرزندان رابطه‌ی مستقیم دارد. طبق نظر جسریلد فرد دارای بلوغ عاطفی در برقراری ارتباط با دیگران موفق است (کومار و میشرآ، ۲۰۱۶) و توانایی تحمل تنش و نادیده گرفتن برخی از محرکات که سبب طغیان عاطفی او خواهد شد، رادارا است (کول، ۱۹۵۴) و این ظرفیت را دارد که با خود، اعضای خانواده، هم‌سالان خود در مدرسه، جامعه و فرهنگ سازگاری مؤثری داشته باشد (نایک و سایمونز، ۲۰۱۶)، بلوغ عاطفی با مسئولیت‌پذیری، بهره‌وری، استقلال، ثبات، مقاومت، عدم پرخاشگری، احساس واقعیت، انعطاف‌پذیری و سازگاری مشخص می‌شود (کوهلی و مالهوترا، ۲۰۰۸)؛ همه‌ی این ویژگی‌های نشان می‌دهد که یک مادر بالغ از نظر عاطفی می‌تواند یک رابطه‌ی مثبت را با فرزند خود برقرار کند؛ استحکام رابطه‌ی والد-کودک ابزار اصلی ما برای ایمن نگه‌داشتن فرزندانمان، کمک به آن‌ها در جهت یابی در جهان و توسعه‌ی قدرت شخصی برای انتخاب درست است (کیران سایمونز، دوتا و دی، ۲۰۱۶)، از طرفی طبق پژوهش خداپناهی، قنبری، نادعلی و سید موسوی (۲۰۱۱/۱۳۹۱) روابط مثبت مادر-کودک پیش‌بینی‌کننده‌ی مثبت نشانگان اضطرابی در کودکان است. در واقع یک مادر بالغ از نظر عاطفی در طی رابطه‌ی مثبت و با

⁴.Naik & Saimons

⁵ Kohli & Malhotra

⁶.Kiran Saimons, Dutta & Dey

¹. Hewitt & Flett

².Kumar & Mishra

³.Cole

بنیادی نامیده (فیست، فیست و آن رابرتز^۳، ۲۰۱۳). اما در مورد فرزندان میانی و آخر مادر تجربه کسب کرده و مانند فرزندان اول در فرزندپروری دچار تنش نخواهد شد. پژوهشی هم‌سو یا ناهم‌سو با این یافته مشاهده نشد.

به دلیل این‌که از پرسش‌نامه‌ی اضطراب فرم کودک استفاده شد امکان دارد مادران با انگیزه‌های گوناگون مانند خوب جلوه دادن یا بی‌اعتمادی از دادن پاسخ صحیح بفرسش‌نامه اجتناب کرده باشند در پاسخ به پرسش‌نامه وجود دارد. در پژوهش حاضر به دلیل شیوع کرونا و تعطیلی مدارس امکان حضور در مدارس وجود نداشت و پرسش‌نامه‌ها به‌صورت مجازی تکمیل و نمونه‌گیری به‌صورت در دسترس انتخاب شد. پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آتی از نمونه‌گیری تصادفی استفاده شود.

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده در این پژوهش به مشاوران پیشنهاد می‌شود که در جلسات روان‌درمانی به‌منظور درمان اضطراب دانش‌آموزان به موضوع میزان بلوغ عاطفی و کمال‌گرایی مادران توجه کنند و حتی‌الامکان در جلسات مشاوره و درمانی میزان بلوغ عاطفی و کمال‌گرایی مادران و ترتیب تولد فرزندان را ارزیابی کنند. در پژوهش‌های آتی از پرسش‌نامه اضطراب فرم کودک استفاده شود و نتایج پژوهش با همدیگر مقایسه شود. نقش ترتیب تولد روان‌شناختی بررسی شود و همچنین فاصله‌ی سنی فرزندان از همدیگر و تعداد فرزندان نیز در نظر گرفته شود.

مادر بروز اضطراب را در فرزندان اول نسبت به فرزندان میانی و آخر بیشتر تشدید می‌کند. در زمان تولد فرزند اول مادر تجربه‌ای از فرزندپروری ندارد و از طرفی یکی از علائم عدم بلوغ عاطفی، بی‌ثباتی عاطفی (فقدان ظرفیت در حل مشکلات، در مواردی تحریک‌پذیری، درخواست کمک از دیگران، لجاجت و معمولاً کج‌خلقی) است (پریخ و ویشواویدیه‌یالا^۱، ۲۰۱۶)، و مادری که از نظر بلوغ عاطفی در سطح پایین باشد و دارای ویژگی بی‌ثباتی عاطفی باشد، به دلیل کمبود تجربه در فرزندپروری دچار مشکلات متعددی خواهد شد، به دلیل بی‌ثباتی عاطفی فاقد ظرفیت در حل مشکلات است، ممکن است اطرافیان هر کدام او را به خاطر این عدم توانایی در فرزندپروری سرزنش کنند، از آن‌جا که او تحریک‌پذیر است سریع واکنش نشان خواهد داد و به دلیل درخواست کمک دائم از دیگران برای رفع مشکلات خود دچار عدم اعتماد به نفس می‌شود. همه‌ی این موارد باعث می‌شود تا مادر نتواند آن‌طور که لازمه‌ی ارتباط والد-کودک است با فرزند خود ارتباط برقرار کند و طبق نظریه‌ی هورنای^۲ اگر والدین نیازهای کودک به ایمنی و خشنودی را برآورده نکنند، کودک احساس خصومت بنیادی را نسبت به آن‌ها پرورش می‌دهد. با این حال کودکان به‌ندرت این خصومت را به‌صورت خشم نشان می‌دهند؛ در عوض، آن‌ها خصومت خود را نسبت به والدین سرکوب می‌کنند و از آن آگاه نیستند. خصومت سرکوب‌شده از آن پس به احساس عمیق ناامنی و احساس مبهم تشویش و نگرانی منجر می‌شود. این حالت، اضطراب

قدردانی: پژوهش حاضر بدون همکاری مشارکت‌کنندگان امکان‌پذیر نبود؛ بدین‌وسیله از تمام مشارکت‌کنندگان تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.
تعارض منافع: نویسندگان اذعان دارند که در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.
حامی مالی: این مقاله برگرفته از پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد نویسنده‌ی اول مقاله است و حامی مالی نداشته است.

³ Feist, Feist, Ann Roberts

¹ Parikh & Vishvavidhyalaya

² Horney

Reference

- Adler, A. (1928). *Understanding Human Nature*. London, UK: Allen and Unwin.
- Armin, M., Sohrabi, N., & Kazemi, S. (2011/1390 s.c.). The relationship between parents' perfectionism dimensions and children's self-esteem and self-efficacy. *Psychological methods and models*, 2 (special issue), 15-28. (In Persian)
- Asli-Azad, M., Arefi, M., Farhadi, T., & Sheikh Mohammadi, R. (2011/1391 s.c.). The effectiveness of child-centered play therapy on anxiety and depression in girls with anxiety and depression disorders in elementary school. *Psychological Methods and Models*, 3(9), 71-99. (In Persian)
- Besharat, M. A. (2004/1383 s.c.). Investigating the relationship between parents' perfectionism and students' test anxiety. *Psychology and Educational Sciences*, 34(1), 1-19. (In Persian)
- Besharat, M. A., Farhamand, H., & Ebrahimi, F. (2019/1399 s.c.). The mediating role of emotion regulation difficulty in the relationship between perfectionism dimensions and symptoms of depression and anxiety. *Clinical and Counseling Psychology Research*, 10(2), 22-44. (In Persian)
- Black, J. M., & Hawks, J. H. (2005). Medical-surgical nursing: clinical management for positive outcomes. *St. Louis: Elsevier Saunders*, 10(7), 47-57.
- Breinholst, S., Walczak, M. A., & Esbjörn, B. H. (2019). Do parental behaviours predict anxiety symptom levels? A 3 year follow up. *Journal of Child and Family Studies*, 28(12), 3425-3432.
- Cole, L. (1954). *Psychology of Adolescence*, New York: Rinehart and Company.
- Ezni Ashari, N., & Sheikh-ul-Islami, R. (2014/1394 s.c.). The mediating role of emotional maturity in the relationship between self-esteem and social anxiety of adolescent girls. *Scientific-Research Quarterly of Psychological Methods and Models*, 22(6), 35-55. (In Persian)
- Feist, J., Feist, J. G., Ann Roberts, T. (2013). *Theories of personality* (8th ed). Translation: Seyyed Mohammadi, Y. (2015). Tehran: Rovand Publishing House.
- Godini, R., Pourmohammedrezai Tajrishi, M., Tahamasbi, S., & Biglerian, A. (2016/1396 s.c.). The effect of teaching emotion management to mothers on children's behavioral problems from the perspective of parents. *Rehabilitation Scientific Research Quarterly*, 18(1), 13-24. (In Persian)
- Goswami, M., & Roy, P. (2019). Emotional maturity of higher secondary students in relation to some selected variables. *International Journal of Research in Social Sciences*, 8(2), 456-467.
- Hafizi, F., Bakhtiarpour, S., & Ahmad Fakhreddin, A. (2008/1387 s.c.). Comparison of perfectionism, procrastination and depression of male and female teachers in Ahvaz city. *Journal of New Findings in Psychology (Social Psychology)*, 3(9), 51-61. (In Persian)
- Hewitt, P., & Flett, G. (1991). Perfectionism in the self and social contexts: Conceptualization, assessment, and association with psychopathology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 456-470.
- Imani, R., & Mohib, N. (2008/1388 s.c.). The relationship between mothers' emotional maturity and their children's behavioral disorders. *Women and Family Studies*, 2(6), 29-49. (In Persian)
- Khodapanahi, M. K., Ghanbari, S., Nadali, H., and Seyed Mousavi, P. (2011/1391 s.c.). Quality of mother-child relationships and anxiety symptoms in preschool children. *Evolutionary Psychology of Iranian Psychologists*, 9(33), 5-13. (In Persian)
- Kiran Saimons, S. D., Dutta, A. N., & Dey, S. (2016). Effect of emotional maturity on selfconcept of adolescents—a study. *International Journal of Advance Research*, 4(12), 2215-2222.
- Kohli, S., & Malhotra, S. (2008). Interplay of type a behaviour and emotional immaturity as psychological risk factors of coronary heart disease. *JIACM*, 9(3), 83-179.
- Kumar, M., & Mishra, R. (2016). Emotional maturity and academic achievement among adolescent students: A review of studies.
- Machado, J. A. L., & Hernández, D. Y. (2019). Loss of Empathy in Medical Training: A Sad Behavioral Learning. *Online Journal of Otolaryngology and Rinology*, 1(2).
- Maljaei, A., Irfanparast, L., Azima, N., Babapour, J., & Hosseinpour, K. (2018/1398 s.c.). Investigating the relationship between mother's emotional maturity and children's anxiety during routine dental treatments. *Journal of Research in Dental Sciences*, 1(16), 60-66. (In Persian)
- Meyers, L. S., Gamst, G., & Guarino, A. J. (2006). *Applied multivariate research: Design and interpretation*. Sage publication. Thousand Oaks. London. New Dehi.

- Muroff, J., & Ross, A. (2011). Social disability and impairment in childhood anxiety. In *Handbook of Child and Adolescent Anxiety Disorders* (pp. 457-478). Springer, New York, NY.
- Naata. M. H., Agnes Schooling, Rapee., R. M., Abbott, M., Spence, S. H., & Waters, A. (2003). A parent-report measure of children's anxiety: psychometric properties and comparison with child-report in clinic and normal sample. *Behavior Research and Therapy*, 42, 813-839.
- Naik, P. K., & Saimons, S. K. (2014). Effect of parenting on emotional and social maturity among adolescents. *European Academic Research*, 2(3), 4065-4083.
- Najarian, B., Attari, Y. A., & Zargar, Y. A. (1999/1378 s.c.). Construction and validation of a scale to measure perfectionism. *Journal of Educational and Psychological Sciences of Shahid Chamran University*, 19(1), 50-61. (In Persian)
- Parikh, R. H., & Vishvavidhyalaya, K. S. (2016). A study of various dimensions of emotional maturity of intact and broken home children. *International Journal for Technological Research in Engineering*, 3(5), 1076.
- Pasha, R., & Golshokuh, F. (2016/1396 s.c.). The effect of emotional intelligence training on aggression and social and emotional adjustment of students with emotional and behavioral disorders. *Disability Studies*, 7(13), 0-0. (In Persian)
- Riahi, F., Amini, F., Salehi Veisi, M. (2011/1391). Children's behavioral problems and their relationship with mothers' mental health. *Journal of Pars University of Medical Sciences (Jahrom)*, 10(1), 46. (In Persian)
- Saidi, M. S. (2017/1397 s.c.). The role of family satisfaction and quality in reducing children's anxiety and depression by moderating parental stress. *Scientific Quarterly of Counseling Research*, 17(66), 178-200. (In Persian)
- Sarmasti, N. (2018/1398 s.c.). *Determining the role of emotional maturity and parental distress tolerance in children's behavioral problems*. Master's thesis in general psychology, Zanjan University, Faculty of Humanities. (In Persian)
- Singh, Y., & Bhargava, M. (1991). Emotional Maturity Scale (EMS). Applied and community Psychology.
- Sohrabzadeh, F., & Hakim Javadi, M. (2019/1399 s.c.). The relationship between emotional and social maturity problems in adolescents with depression and social anxiety disorder. *Quarterly Journal of Nursing, Midwifery and Para medicine*, 6(3), 58-67. (In Persian)
- Sulloway, F. J. (2001). Sibling-order effects. In N. J. Smelser & P. B. Baltes, eds. *International encyclopedia of the social and behavioral sciences*. Oxford: Pergamon, 10(5), 14058-14063.
- Suveg, C., Payne, M., Thomassin, K., & Jacob, M. L. (2010). Electronic diaries: A feasible method of assessing emotional experiences in youth?. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 32(1), 57-67.
- Thergaonkar, N. R., & Wadkar, A. J. (2007). Relationship between test anxiety and parenting style. *Journal of Indian Association Child Adolescence Mental Health*, 2(4), 10-12.
- Waddell, C., Shepherd, C., Schwartz, C., & Barican, J. (2014). *Child and youth mental disorders: prevalence and evidence-based interventions*. Vancouver, BC: Children's Health Policy Centre, Faculty of Health Sciences, Simon Fraser University
- Walan, C. (2013). Promoting the mental health of older adults: proposed guideline for an awareness campaign. Unpublished Dissertation: Widener University.
- Walter, D., & Smitson W. S. (1974). The Meaning of Emotional Maturity, *MH. Winter*, 58, 9-11.
- Waziri, A., Ahadi, H., Makundi, B., Askari, P., & Bakhtiarpour, S. (2017/1397 s.c.). Investigating the effectiveness of executive functions training in reducing the symptoms of children with anxiety disorders. *Journal of Educational Psychology Studies*, 15(29), 257-275.
- Whiteside, S. P., & Brown, A. M. (2008). Exploring the utility of the Spence Children's Anxiety Scales parent- and child-report forms in a North American sample. *Journal of Anxiety Disorders*, 22(8), 1440-1446.
- Yavarian, R., Haghigi, M. M., Ramzanpour, & A., Radfar, M. (2016/1396 s.c.). Examining the relationship between perfectionism and mental health of Urmia University of Medical Sciences students. *Journal of Nursing and Midwifery*, 15(7), 497-503. (In Persian)
- Zajonc, R. B., & Markus, G. B. (1975). Birth order and intellectual development. *Psychological Review*, 82(1), 74.